

Poštnina plačana v gotovini

VSEBINA: Glas v državi — Glas v družbi — Glas v gospodarstvu — Glas v kulturi — Glas v znanosti — Glas v umetnosti — Glas v športu — Glas v vojski — Glas v tujini — Glas v domači — Glas v mladini — Glas v starosti — Glas v zdravju — Glas v bogatstvu — Glas v siromaštvu — Glas v sreči — Glas v nesreči — Glas v ljubezni — Glas v sovražnosti — Glas v smrti — Glas v življenju — Glas v vsem.

ŠTEVILKA 12

LETNIK XXXIX

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. DECEMBRA 1938

VSEBINA: Glas z dežele. — Poroštvo. — Kmetijsko združni tečaji po vsej Sloveniji. — Uredba o samoupravnih hranilnicah. — Prvo delavsko konsumno društvo v Ljubljani. — Vprašanja in odgovori.

ŠTEVILKA 12

Priloga „Narodnega Gospodarja“ štev. 12, I. 1938.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Redni občni zbor Kmetijskega društva v Dobropoljah, r. z. z o. z., bo v četrtek 29. decembra 1938 ob 2 popoldne. Dnevni red: 1. Sprememba pravil. 2. Slučajnosti.

Redni občni zbor Stavbne zadruga »Družina in dom« na Jesenicah, r. z. z o. z., bo 3. januarja 1939 ob 20 v prostorih Krekovega doma na Jesenicah. Dnevni red: 1. Čitanje in odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Volitev novega odbora. 4. Slučajnosti.

Redni občni zbor Živinorejske zadruga v Mozirju, r. z. z o. z., bo 22. januarja 1939 ob pol 9

v posojilnični hiši. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Strokovno predavanje okrajnega kmet. referenta in odposlanca zveze. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 5. Poročilo o mlečni kontroli in rodovniško poročilo. 6. Poročilo blagajnika. 7. Določitev delegatov za zvezno skupščino. 8. Slučajnosti.

Občni zbor Zdrružne elektrarne v št. Jerneju, r. z. z o. z., bo 24. decembra 1938 ob 4 popoldne v prostorih Hranilnice in posojilnice v št. Jerneju. Dnevni red: 1. Sklepanje o poročilu likvidatorjev o dokončanju likvidacije. 2. Sklepanje o shrambi poslovnih knjig.

Redni občni zbor Kmetijske delavske hranilnice in posojilnice na Teharjih, r. z. z n. z., bo v nedeljo 15. januarja 1939. 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 5. Znižanje obrestne mere za posojila. 6. Slučajnosti.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18% Din 96.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg à Din 106.—; kalijeva sol po 100 kg Din 160.—; kostni superfosfat Din 125; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 211.—; apneni dušik v papirnatih vrečah Din 185.—; kostna moka Din 90.—; nitrofoskal v vrečah Din 144.—; modra galica dinarjev 6.10; žveplo 3.—dinarje. Pri vagonem odjemu se cene

za grojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Nitrofoskal, apneni dušik pri najmanjšem odjemu 5000 kg franko vsaka postaja. Modra galica pri vagonem odjemu po konkurenčni ceni.

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članic »Zdrružne zveze« nudi Oblačilnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

Člani Zadrुžne zveze dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25 Din na leto, za pol leta 1250 Din. — Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Glas z dežele.

Naš članek

V zadnji številki Narodnega gospodarja smo objavili članek: »Kmečki prihranki spadajo v domače hranilnice«. To smo storili zaradi tega, ker se res zadnje čase opaža, da kmečki varčevalci nosijo prihranke v mestne zavode, namesto da bi jih nalagali v domačo hranilnico. Tako bi naše kmečke posojilnice po deželi ne mogle vršiti tistega potrebnega dela za pospeševanje kmetijstva in za povzdigo blagostanja v slovenski vasi, kakor so ga vršile pred krizo. Če ne bi bilo tega dela posojilnic, ne bi mogel naš kmet v izredno težkih razmerah na majhnem posestvu in na slabi zemlji preživljati svoje družine in uspešno gospodariti. Če ne bi bilo dela posojilnic, ne bi bilo po slovenskih vaseh tega blagostanja, ko je vendar znano, da prevladuje pri nas mala kmetija. Če ne bi bilo dela posojilnic, ne bi bilo slovensko ljudstvo na tisti kulturni stopnji, na kakršni je danes, ko ima toliko prosvetnih, kulturnih, narodnih, socialnih in gospodarskih organizacij, kakor nobena druga pokrajina v državi in ko je pismenost med ljudstvom na tako visoki stopnji, kakor v nobeni drugi pokrajini.

Pismo zadrुžnega delavca.

Z ozirom na izvajanja našega članka smo dobili od zadrुžnega delavca zelo tehtne in zanimive misli, ki jih tu doslovno priobčujemo:

»1. Nemogoča in brezuspešna je vsaka agitacija za nove vloge, dokler stare niso popolnoma likvidne. Vedno se sliši: »Kdo bo nosil nove vloge, če še starih ne more dvigniti, kolikor in kadar bi hotel.«

2. Morda bi zmogli ta pogoj in bi izplačali stare vloge v celoti tistim, ki so najbolj nadležni, toda to bi lahko imelo slabe posledice: a) smo pod zaščito, torej se moramo držati izplačilnega načrta, kar je tudi cenjeni naslov večkrat poudarjal; b) bi morali doplačati 2% na vse še nelikvidne naše naložbe, od katerih dobimo 2%, vlagateljem bi morali dati 4%, sicer bi že zaradi večjih obresti nesli drugam; c) če bi vse izplačevali, bi navalili nezaupneži na hranilnico, češ sedaj se dobi, hitro dvignimo, pozneje bo morda zopet nemogoče. V tem primeru bi ne mogli zadovoljiti vlagateljev novih vlog in nedvignjenih obrokov starih vlog. Tako bi postal položaj še težji.

Dokler imamo zamrznjenih 60% na-

ših naložb, si ne moremo pomagati in nezaupanja ne moremo premagati.

Med letom je nek dopisnik v časopisju grajal to, da nekatere hranilnice dajejo nova posojila, starih vlog pa ne izplačajo v celoti. Nam se zdi tako ravnanje pravilno, **kajti ta posojila so iz novih vlog** in iz nedvignjenih obrokov starih vlog. Če jih kratkoročno posodimo, jih moremo dobiti nazaj in izplačati vlagateljem, ki so prav ta denar naložili. Če pa jih damo drugim vlagateljem, pridemo v položaj, kakor je opisan zgoraj pod št. 2, izvzemši b).

Vse kaže, da se zaupanje ne bo kmalu vrnilo, predolgo je trajala kriza.

V bližini mest je to tem lažje, ker mnogi rajši nalagajo v mesta, češ, tam je denar bolj varen in bolj tajej.

Tudi o tajnosti govori zadnji Narodni Gospodar. Podpisani sem imel s tem že dosti neprilik. Nekateri revizor zahteva vedno, da mora biti ob poslovanju še en odbornik poleg poslujočega načelnika. Zgodilo se je pa večkrat, ko je prišla stranka z denarjem in zagledala v pisarni še enega odbornika, se je takoj obrnila s pripombo: »Pridem drugič«. Letos mi je pa nek večji vlagatelj rekel dobesedno: »To imam od tega, ker sem denar pri Vas vlagal, da mi sedaj komunisti groze, da bodo na take najprej planili, ker jim je znano, da imam tukaj večjo vlogo.« Pojasnil sem mu, da od odbora nikdo ne ve o njegovi vlogi, da so morali komunisti od drugod sklepati na njegovo imetje. Mož si je pa mislil svoje in ne nosi nič več k nam.

Če se tudi odboru poudarja tajnost, kdo bo pa verjel, da se tajnost tudi res strogo drži. Gotovo je to stvar, ki nam jemlje zaupanje in otežuje uspešno poslovanje.

Omenim naj še idealizem. Tega v praksi pri denarju ni bilo veliko, a v zadnjih letih se je docela izgubil. Morala dolžnikov je posebno vsled kmetске zaščite nujno silno padla. Mnogi se za svoje obveznosti niti malo ne brigajo. Treba je hoditi do advokata in obratno. To je pa smrt idealizmu. Taka pota so odiozna, a biti morajo ali pa je vsako poslovanje nemogoče.«

Naš odgovor.

To so gotovo tehtne misli, ki jim moramo pritrditi. Težav, ki obstojijo, ne tajimo. Vendar pa kljub temu drži, da moramo ravno **zaradi težav delati z vsemi silami in vztrajno**, da postanejo naše posojilnice čimprej likvidne. Z likvidnostjo bodo pridobile zaupanje vlagateljev po deželi in s tem njihove prihranke. Le tako bomo preprečili, da ti prihranki ne gredo v mesine denarne zavode.

Zato pa je treba delati. Naš članek »Kmečki prihranki spadajo v domače hranilnice«, noče nič drugega kot dati pobudo za to delo in nekaj konkretnih predlogov, v kateri smeri in na kakšen način naj se to delo vrši.

V vsakem kraju so gotovo posebne razmere in tudi posebne težave. Zato seveda niso vsi predlogi veljavni za vse kraje. Ostane pa dejstvo, da bo treba delati, ne pa držati rok križem.

Kako delati?

Če mestni denarni zavodi vršijo stalno **propagando in reklamo**, da privabijo čimveč vlog, jo morejo na svoj način delati tudi posojilnice po deželi. Sestaniki, predavanja, letaki, domači hranilniki za družine z otroci, nagradne hranil-

ne knjižice, ki jih daje posojilnica ob koncu leta najboljšim učencem, krstna, birmanska in druga darila v obliki hranilnih knjižic, to so moderna sredstva propagande za domačo hranilnico. O teh razmišljajte in sklenite, kateri način bo pri Vas najbolj pripraven.

Če imajo mestni zavodi svoje **agente po vaseh**, da jim delajo propagando in navajajo vlagatelje v mesto, morajo za domače posojilnice delati propagando člani upravnega in nadzornega odbora posojilnice in to od osebe do osebe, od znanca do znanca. Če je čast biti v odboru posojilnice, je pa s tem združena tudi dolžnost delati za njen prospah in razvitek.

Če vemo, kako potrebna je **poslovna tajnost** za zaupanje v posojilnico, moramo vse storiti, da se bo poslovna tajnost strogo čuvala. Kar se je zvedelo na poslovni dan, kar se je govorilo glede dolžnikov in vlagateljev na seji, kar se je doznalo v knjigah in spisih posojilnice, vse to mora biti izven posojilnice zapečateno z najmočnejšim pečatom molčečnosti.

Če tožijo kmetje, da naše posojilnice danes **ne dajejo več posojil**, je treba povedati, ne povedati, ampak oznanjati vsem in vsakomur, da so temu krivi le domači vlagatelji, ki nosijo denar v mesto, ne pa v domačo posojilnico.

Če dvomijo vlagatelji o **varnosti vlog** pri domači posojilnici, je treba razlagati, kaj pomeni neomejeno jamstvo, na katerem so osnovane vse naše posojilnice.

Če sumijo ali celo govorijo nekateri ljudje, češ da so člani upravnega in nadzornega odbora pri posojilnici zaradi svojih koristi, zaradi tega, ker jim nese, je treba pojasnjevati, da so naše posojilnice Rajfajzenske posojilnice, da zaradi tega člani upravnega odbora in nadzornega odbora pri njih ne delajo zaradi koristi in nimajo koristi, **temveč da delajo v korist občnosti in da delajo zastonj, za božji lon.**

Če vprašujejo, **kdo ima prav za prav korist od posojilnice**, je zopet treba razlagati, da posojilnica koristi:

a) **posojilojemalcem**, ker dobijo posojilo doma pod znosnimi pogoji, zlasti po nizki obrestni meri,

b) **vlagateljem**, ker imajo domačo posojilnico pri roki in vsak prihranek sproti lahko naložijo, da jim nosi obresti. Pri tem pa je za prihranke podana največja varnost z neomejenim jamstvom vseh članov posojilnice,

c) **skupnosti**, ker se v posojilnici nabira v rezervah skupno zadružno premoženje, ki se nikoli ne deli med člane, temveč služi le skupnim potrebam: gospodarskemu napredku okoliša, socialnim, kulturnim in humanitarnim namenom domače fare, domače občine.

Le vprašajmo se, kdo je kriv, če naši ljudje po deželi tako malo vedo o domačih posojilnicah, čeprav te posojilnice delajo med njimi 30, 40 ali celo 50 let? Kriva je naša nedelavnost. Zato pa je treba vsaj sedaj, ko so težki časi za posojilnice, več delavnosti, več agilnosti, več propagande, več pojasnjevanja.

Poroštvo.

Mnogo nejasnosti vlada med našimi združniki o poroštvu, zato je prav, da »Narodni gospodar« to tako važno pogodbo za naše kreditno gospodarstvo obrazloži in vsaj malo pripomore do čistih in jasnih pojmov.

Poroštvena pogodba je urejena pri nas v tretjem delu občega državljankega zakonika iz l. 1811. in sicer v prvem poglavju, ki govori o utrjevanju pravic in obveznosti. V tem poglavju govori zakon razen o poroštvi še o zastavni pogodbi, ki je tudi ena izmed utrditvenih pogodb. Naše posojilnice dajejo posojila ali proti poroštvu ali pa proti zastavi in sicer zastavi nepremičnin. Tudi menice, ki je pri nas najbrže zaradi predpisov avstrijskega zakona iz l. 1889, ki izključuje davčno prostost za tiste posojilnice, ki uporabljajo menice in ki seveda danes niso več v veljavi tako malo razširjena, podpiše po navadi več oseb. To je tudi poroštvo in sicer menično poroštvo ali aval in se strožje presoja kot poroštvo sicer. Vse te pogodbe utrjujejo glavno pogodbo, posojilo in jih zaradi tega imenujemo utrditvene pogodbe.

Poroštvo je pogodba, sklenjena med upnikom in drugo osebo, različno od dolžnika, s katero se ta druga oseba zaveže, da bo izpolnila dolžnikovo obveznost, če je ne bo izpolnil dolžnik sam. Ker je poroštvo pogodba, ki obvezuje, zato mora biti porok oseba, ki prosto razpolaga s svojo imovino. Zakon pa zahteva za veljavnost poroštvene pogodbe še več, kot pri drugih pogodbah, namreč, pismeno izjavo poroka, da prevzame poroštvo. Zahtevo zakona, da mora biti poroštvena izjava pismena, je raz-

umeti tako, da mora porok izjavo vsaj lastnoročno podpisati. Izjava sama je pa lahko pisana od koga drugega. Če pa porok ne zna pisati, mora dati svojeručno znamenje, ki pa mora biti overjeno od notarja ali sodišča ali pa od dveh prič, od katerih pa mora ena pristaviti ime dotičnega, ki je dal ručno znamenje. (Ručno znamenje se da po predpisih jugoslovanskega sodnega postopnika z odtisom palca desne roke in ne s podkrižanjem.) More se pa pismenost izjave nadomestiti tudi s sprejemom te izjave na sodni zapisnik. S tem hoče zakonodajalec prepričati lahkomišljenost pri tako važnem pravnem poslu. Poroštvo torej, pri katerem se ni porok na eden izmed gornjih načinov zavezal, sploh ni poroštvo, pa čeprav je bilo dano pred pričami in slovesno zagotovljeno. Izjema velja le za tako zvano trgovinsko poroštvo. Če je podal trgovec poroštveno izjavo na tak način, da je to trgovinski posel, je veljavna ta poroštvena izjava tudi, če je podana le ustmeno.

Poroštvo je akcesorična pogodba, torej podlaga mu more biti le veljavna pogodba med upnikom in glavnim dolžnikom ali: bistveni pogoj vsaki poroštveni pogodbi je veljavna terjatev upnika nasproti dolžniku; če je pogodba med glavnim dolžnikom in upnikom iz kakršnegakoli razloga neveljavna, je tudi prevzeto poroštvo pravno brezvplivno. Od tega načela pozna zakon le eno izjemo, in sicer pri poroštvu za take dolžnike, ki se zaradi svojih osebnih lastnosti ne morejo veljavno obvezati; kdor prevzame poroštvo za take osebe, se zaveže k plačilu dolga kot sodolžnik.

Na tem ničesar ne spremeni okolnost, da ni vedel za omenjene lastnosti dolžnika, ko je prevzel poroštvo. Med take osebe spadajo n. pr. nedoletni ali pa zaradi zapravljanja preklicani. Kdor prevzame poroštvo za zapravljevca, mora na zahtevo upnika plačati, čeravno ni vedel, da ima dolžnik kuratorja.

Iz akcesornega značaja poroštvne zaveze tudi sledi, da se ravna vsebina in obseg poroštvne zaveze po vsebini in obsegu dolžnikove zaveze. Zakon pravi, da se poroštvo ne sme dalje raztezati, nego je porok izrečno izjavil in da kdor prevzame poroštvo na obrestno glavnico, je odgovoren le za tiste zastale obresti, katere iztirjati upnik še ni imel pravice. Torej jamči porok poleg glavnice le še za že zapadle obresti. Če hoče upnik, da bi porok jamčil za več, mora biti to izrečno dogovorjeno. Če tega ni, porok ne jamči. Izključeno je tudi, da bi bil porok zavezan za več nego glavni dolžnik. Tudi če bi se dolg kasneje poostiril, da bi bila n. pr. glavnica zvišana ali da bi se obresti zvišale, se te poostritve poroka ne tičejo. Nasprotno pa pridejo kasneje omilitve glede zaveze glavnega dolžnika vedno v korist poroku. Če je upnik dolžniku nekaj popustil, se je s tem samo po sebi tudi porokova obveznost za toliko zmanjšala. Je pa treba pri tem opozoriti na to, da prihajajo popusti v prisilnih poravnava h v korist samo glavnemu dolžniku in ne tudi poroku. Saj se dostikrat upniki zaradi tega poravnajo, če vejo, da imajo poroka, ker se zavedajo, da bodo ostalo lahko izterjali pri poroku.

Ker je poroštvo akcesorične narave, sledi iz tega tudi, da ima porok proti upniku iste ugovore kakor dolžnik, toda le v toliko, v kolikor se tičejo dolga

samega, n. pr. da dolg še ni zapadel v plačilo itd. Če pa upnik ne more izterjati vsega dolga od dolžnika, ker se le ta sklicuje na postavna določila, po katerih se mu mora gotov del premoženja pustiti za preživljanje, se porok tega ugovora ne more poslužiti, ker se ta ugovor ne nanaša na dolg sam, ampak na obseg dolžnikove osebne zaveze. Glavni namen poroštvja je ravno, varovati upnika v primeru dolžnikove plačilne nezmožnosti. Rekli smo tudi že, da tudi popusti v prisilnih poravnava h ne pridejo v korist poroka, ker se tudi ta ugovor ne nanaša na dolg sam.

Že iz zgoraj povedanega je tudi jasno, da traja poroštvna zaveza le toliko časa, dokler obstoji glavni dolg. Čim prestane glavni dolg, prestane tudi poroštvo, ki je bilo dano le za utrditev glavne obveze.

Ko smo tako pregledali bistvo poroštvne pogodbe, pogledjmo še, kdaj je dolžan porok plačati, če ne plača glavni dolžnik. Prav v tej stvari je precej nepoznanja med ljudmi.

Razločujemo predvsem dvoje vrst poroštvja: 1. tzv. navadno poroštvo in 2. solidarno poroštvo. Navadno poroštvo: Zakon pravi: Poroka je moči praviloma šele tedaj tožiti, kadar glavni dolžnik na upnikov sodni ali izvensodni opomin ni izpolnil svoje obveze. Ko je torej dolg zapadel, ni treba upniku čisto nič drugega, kot da glavnega dolžnika opomni na plačilo in že je tudi porok dolžan plačati. Ni treba, da bi upnik glavnega dolžnika tožil ali ga celo rubil in bi bil šele po brezuspešnosti izvršbe upravičen terjati poroka. Zakon predpisuje le opomin, čeprav samo usten. Seveda bo pa moral upnik v primeru tožbe poroku dokazati, da je opomnil glavnega dolž-

nika. Samo v primeru, če je porok prevzel poroštvo izrecno le za primer, da je dolžnik nezmožen plačati; mora upnik dolžnika tožiti, preden se lahko obrne do poroka. Če pa to ni izrecno dogovorjeno, je pa upnik že po opominu samem upravičen poroka tožiti.

V treh primerih sme upnik tožiti poroka takoj, ne da bi prej terjal dolžnika, in sicer v primeru, če pride dolžnik v konkurz ali če v času, ko je treba plačati, neznanokam izgine, ne glede na to, da morebiti pusti doma zadostno premoženje in še v primeru, če je dano poroštvo za osebo, ki ni zmožna zaradi svoje osebne lastnosti se obvezati. V teh primerih niti predhodnega opomina ni treba, četudi bi porok prevzel poroštvo izrecno samo za primer dolžnikove plačilne nezmožnosti! V primerih, da je dolžnik neznan kam izginil, se upnik te svoje pravice ne more poslužiti, če ga je moči dolžiti malomarnosti, da dolžnika ni o pravem času terjal, da je torej sam zakrivil, da ni prišel do plačila. Solidarno poroštvo se razlikuje od navadnega poroštva glede obveze poroka v toliko, da pri tej vrsti poroštva upnik glavnega dolžnika nikdar ni v nobenem primeru ni dolžan niti ne opominjati. Te vrste poroštvo je pri naših posojilnicah običajno. Na zunaj se razlikuje od navadnega poroštva po tem, da se daje s pristavkom »porok in plačnik«. Upnik v takem primeru prime lahko ali glavnega dolžnika ali pa poroka. Solidarno poroštvo se na zunaj v ničemer ne razlikuje od sodolga in se tudi presoja kot sodolg, torej strožje kot navadno poroštvo.

Iz razmerja med upnikom in porokom pa nastanejo tudi neke pravice porokove oz. dolžnosti upnikove. Upniku

namreč ni dopuščeno, da bi s tem, ko je svojo terjatev s poroštvom zavaroval, se že tako zanesel na poroka, da bi zamenaril izterjavanje dolga napram glavnemu dolžniku. Zakon pravi sledeče: »S potekom časa, v katerem bi bil moral dolžnik plačati, porok še ni prost svojega poroštva, dasi upnik ni zahteval plačila; toda porok je upravičen zahtevati od dolžnika, ako je dal poroštvo z njegovim privoljenjem, da mu preskrbi varnost. Tudi je upnik poroku toliko odgovoren, kolikor je ta zaradi upnikove mudnosti v iztirjanju dolga oškodovan, ko zahteva upnik povračilo.« Ako torej pritegne upnik poroka k plačilu mesto dolžnika, ima potem porok pravico, da iztirja od glavnega dolžnika to, kar je moral prej plačati zanj. Če se izkaže, da porok te svoje pravice ne bo mogel izvajati, ker je prišel glavni dolžnik v tem času ob vsa sredstva, odgovarja upnik poroku za vso škodo, ker ni glavnega dolžnika tirjal, ko je dolg že dospel in ko bi ga glavni dolžnik še lahko plačal. Če je dal glavni dolžnik ali tudi kdo drugi pred poroštvom ali istočasno, ko je bilo dano poroštvo, kako zastavo, upnik nima pravice odreči se te zastave. Kajti v primeru, da bo moral dolg plačati porok, ima pravico, da se krije iz te zastave.

Vsa ta zakonska določila izhajajo iz razloga, da poroštvo ni samostojen dolg in da ima porok, če je moral dolg plačati, pravico tirjati od glavnega dolžnika, da mu povrne vse, kar je moral zanj plačati. Pravniki pravijo, da vstopi porok s tem, ko je dolg plačal, v vse upnikove pravice napram glavnemu dolžniku. S plačilom dolga preide torej upnikova terjatev na poroka. V to svrhu je plačani upnik zavezan, da izroči plač-

niku vse pravne pripomočke in zavarovalna sredstva, kar jih je.

Če je za isti dolg prevzelo poroštvo več porokov, jamči vsak izmed njih za ves dolg. Vsak od porokov je solidarno zavezan in nima pravice, da bi upniku ugovarjal, da plača le del, ki odpade na njega. To velja ne glede na to, da je mogoče vsakdo dal poroštvo ob različni priliki in tudi ni treba, da bi poroki vedeli drug za drugega. Tisti pa, ki je dolg plačal, ima pravico terjati povračilo od glavnega dolžnika in tudi od ostalih porokov, vendar od teh le od vsakega na njega odpadajoči del. Zanimiva je tudi še določba zakona, da je izpust soporoka sicer temu v korist napram upniku, ne pa proti ostalim soporokom. Če je torej za isti dolg prevzelo poroštvo več porokov in če upnik enega izmed njih odveže od poroštvne zaveze, potem tega upnik seveda ne more več prijeti. Še vedno pa je ta porok v zavezi napram ostalim soporokom, tako, da mora v primeru, če en porok plača dolg, tudi on temu plačniku povrniti del, ki odpade na njega.

Poroštvo prestane, kot smo že rekli, s prestankom glavnega dolga. S tem, ko je glavni dolžnik dolg plačal, je tudi poroštvo kot utrdilna pogodba izgubilo svoj smisel in je porok samo že zaradi tega dejstva samega prenehal biti porok. Drug važen razlog, zaradi katerega prestane navadno poroštvo, je novacija ali prenovitvena pogodba. To je taka pogodba, s katero ukineta pogodbenika dosedanje obligacijsko razmerje in ustanovita na njegovem mestu novo, ki se razlikuje od prejšnjega po pravnem naslovu ali pa po glavnem predmetu. Tako, če se n. pr. posojilo, ki je

bilo dano na zadolžnico, spremeni v menično posojilo, prestane tudi poroštvo, ki je bilo dano na posojilo proti zadolžnici. Ne moremo pa govoriti o novaciji, če se izda le nova zadolžnica. S tem se namreč staro pravno razmerje v ničemer ne izpremeni. Tudi s prevzemom dolga preneha poroštvna obveza. Če namreč dolg prevzame druga oseba, da se menja torej dolžnik, upnik ostane pa isti, poroka ni več mogoče siliti, da bi tudi za tega novega dolžnika jamčil pri upniku. Poroštvo temelji in se da predvsem iz osebnega zaupanja. Zato pravi zakon, da pri menjavi dolžnika jamči porok le tedaj dalje, če je izrecno pristal na menjavo dolžnika. Kakor preneha obstoj dolga, če dolg zastara, tako prestane v tem primeru tudi poroštvo, seveda le pod pogojem, da se porok na zastaranje dolga tudi sklicuje. Sodnik se namreč uradoma na zastaranje ne ozira. Razumljivo je tudi, da prestane poroštvo, če je bilo dano le za določeno dobo.

Zelo razširjeno je pri nas mnenje, da preneha poroštvo s smrtjo poroka. To mnenje je napačno. Poroštvena obveza se namreč tako kot vse druge obveznosti podeduje in prenese na dediče. Dediči odgovarjajo potem upniku tako kot porok sam. Le v enem edinem primeru govori zakon o tem, da prestane poroštvo 5 leta po porokovi smrti. To pa le tedaj, če je bilo poroštvo navadno in ne solidarno in če ni bilo zavarovano niti s hipoteko niti z ročno zastavo in če upnik vsa tri leta ni dedičev vsaj izvensodno opominjal za dospeli dolg. To je pa tako redek primer, da praktično skoro ne pride v poštev.

Kmetijsko zadružni tečaji po vsej Sloveniji.

S sodelovanjem Kmečke zveze, banske uprave in Zadružne zveze se vrši od 14. decembra pa do 7. marca v vseh okrajih Slovenije 79 kmetijsko zadružnih tečajev. Tečaji bodo enodnevnih od 8. ure pa do 15. ure in bo vsak obsegal troje predavanj. Zastopnik Zadružne zveze bo imel predavanje o zadružništvu, zastopnik banske uprave o vprašanjih iz kmetijstva, živinoreje, sadjarstva in zastopnik Kmečke zveze o kmečki stanovski zavesti. Predavali bodo strokovnjaki, ki bodo udeležencem tečajev prav gotovo mnogo nudili. Zato toplo priporočamo, da se tečajev udeleži čim več ljudi. Na teh tečajih bo tudi prilika, da se tečajniki porazgovore s predavatelji o vseh vprašanjih, ki so pereča in ki delajo mnogokrat prav zaradi nepoznanja stvari toliko težav.

Kmečka zveza in banska uprava bo sta priredili v vsakem kraju dva tečaja ali tečaj I. del in tečaj II. del, kakor je označeno spodaj v razpredelnici. Predavanje o zadružništvu bo pa samo v enem tečaju in sicer po možnosti povsod le v prvem tečaju. V krajih, kjer so naše zadruge, smo tem že sporočili dan, ko se bo tečaj vršil. To smo storili zaenkrat na vse tiste kraje, kjer se bo vršil tečaj do Novega leta. Za tečaje po Novem letu bomo naše članice še pravočasno obvestili. Poleg tega prinašamo v tej številki razpredelnico tečajev, katero naj zadruge v krajih, kjer se bo tečaj vršil, shranijo, da ne bodo pozabile, kdaj se bo tečaj vršil.

V okrajih Brežice in Lendava:

V Dobovi in Beltincih: I. del 14. XII. 1958, II. del 2. I. 1959.

V Rajhenburgu in Odrancih: I. del 15. XII. 1958, II. del 3. I. 1959.

V Sevnici in Črensovcih: I. del 16. XII. 1958, II. del 4. I. 1959.

V okrajih: Krško, Ljutomer in Murska Sobota:

V Št. Jerneju in Cezanjevcih: I. del 19. XII. 1958, II. del 9. I. 1959.

Pri Sv. Križu in v Sv. Juriju ob Ščavnici: I. del 20. XII. 1958, II. del 10. I. 1959.

V Leskovcu in Apačah: I. del 21. XII. 1958, II. del 11. I. 1959.

V Škocjanu in Cankovi: I. del 22. XII. 1958, II. del 12. I. 1959.

V Trebelnem in Gor. Lendavi: I. del 23. XII. 1958, II. del 13. I. 1959.

V okrajih: Ptuj in Maribor, levi breg:

V Cirkovcih in Jarenini: I. del 27. XII. 1958, II. del 16. I. 1959.

Pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju in v Št. Ilju: I. del 28. XII. 1958, II. del 17. I. 1959.

Pri Sv. Marku in Mariji Snežni: I. del 29. XII. 1958, II. del 18. I. 1959.

V Vuzmetincih in pri Sv. Barbari: I. del 30. XII. 1958, II. del 19. I. 1959.

V okrajih: Šmarje in Maribor, d. breg:

V Št. Vidu (Planina) in Poljčanah: I. del 2. I. 1959, II. del 30. I. 1959.

V Pilštanju in Makolah: I. del 3. I. 1959, II. del 31. I. 1959.

Pri Sv. Križu (R. Slatina) in v Slivnici: I. del 4. I. 1959, II. del 1. II. 1959.

V okrajih: Črnomelj, Novo mesto in Litija:

V Metliki in Višnji gori: I. del 9. I. 1959, II. del 23. I. 1959.

V Črnomlju in Št. Vidu pri Stični: I. del 10. I. 1959, II. del 24. I. 1959.

V Vinici in Trebnjem: I. del 11. I. 1959, II. del 25. I. 1959.

V Semiču in Žužemberku: I. del 12. I. 1959, II. del 26. I. 1959.

V Brusnicah: I. del 13. I. 1959, II. del 27. I. 1959.

V okrajih: Slovenjgradec, Dravograd, Litija, Laško, Celje:

V Šoštanju in Zagorju: I. del 16. I. 1959, II. del 6. II. 1959.

V Št. Ilju pri Turju in Dolu pri Hrastniku: I. del 17. I. 1959, II. del 7. II. 1959.

V Slovenjgradcu in Laškem: I. del 18. I. 1959, II. del 8. II. 1959.

V Prevaljah in Dobrni: I. del 19. I. 1959, II. del 9. II. 1959.

V Ribnici na Pohorju in Dramljah: I. del 20. I. 1959, II. del 10. II. 1959.

V okrajih: Kamnik, Gornji grad in Kranj:

V Lukovici in Trsteniku: I. del 25. I. 1959, II. del 13. II. 1959.

V Trojanah in Preddvoru: I. del 24. I. 1959, II. del 14. II. 1959.

V Rečici ob Savinji in Cerkljah: I. del 25. I. 1959, II. del 15. II. 1959.

V Ljubnem in Vodica: I. del 26. I. 1959, II. del 16. II. 1959.

V Lučah in Smedniku: I. del 27. I. 1959, II. del 17. II. 1959.

V okrajih: Kočevje, Konjice in Kamnik:

V Robu in Žičah: I. del 30. I. 1959, II. del 20. II. 1959.

V Sodražici in Zrečah: I. del 31. I. 1959, II. del 22. II. 1959.

V Loškem potoku in Stranicah: I. del 1. II. 1959, II. del 25. II. 1959.

V Mozlju in Zg. Tuhinju: I. del 3. II. 1959, II. del 24. II. 1959.

V okrajih: Škofja Loka, Logatec, Radovljica in Ljubljana-okolica:

V Selcah in Starem trgu: I. del 6. II. 1959, II. del 27. II. 1959.

V Poljanah in Blokah: I. del 7. II. 1959, II. del 28. II. 1959.

V Žireh in Št. Joštu: I. del 8. II. 1959, II. del 1. III. 1959.

V Dobrovi pri Kropi in Horjulu: I. del 9. II. 1959, II. del 2. III. 1959.

V Kranjski gori in Sostrem: I. del 10. II. 1959, II. del 3. III. 1959.

V okraju: Ljubljana-okolica:

V Preski: I. del 13. II. 1959, II. del 6. III. 1959.

V Šmartnem pod Šmarno goro: I. del 14. II. 1959, II. del 7. III. 1959.

Uredba o samoupravnih hranilnicah.

2. decembra je bila objavljena v Službenih novinah uredba osrednje vlade o samoupravnih hranilnicah. Ker je ta uredba veljavna za vse obstoječe občinske (mestne) hranilnice kakor tudi za bodoče, je prav, da jo naše posojilnice poznajo. Saj so ravno občinske hranilnice one, ki hočejo dobiti v roke iste

ljudske prihranke, kakor naše posojilnice. V sledečem bomo podali po vsebini le najvažnejše določbe te uredbe.

Namen.

Uredba se nanaša le na hranilnice, ki jih ustanavljajo občine, ne pa torej banovine ali avtonomni okraji (§ 1.). —

Namen hranilnic je, da med najširšimi ljudskimi plastmi razvijajo in ohranjajo smisel za varčevanje. Za to svrho hranilnice nudijo priložnost za sigurno nalaganje in obrestovanje prvenstveno malih prihrankov in s cenenimi krediti pospešujejo delavnost in podjetnost poincev. (§ 2.)

Naziv.

Naziv »štedionica« ali »hranilnica« (samostojno ali v zvezi z drugimi besedami v nazivu) bodo uporabljale samo ustanove, na katere se nanaša uredba — naziv »štedna knjižica« ali »hranilna knjižica« bo nosila samo knjižica, ki jo izda samoupravna hranilnica. (§ 3.)

Ker je področje dela v § 2. opisano tako, da imajo stvarno naše kreditne zadruge isto svrho, je s tem konkurenca med obema skupinama še bolj poudarjena. Uredba je za bodočnost pridržala samo občinskim hranilnicam naziv »hranilnica«. Naše kreditne zadruge se ne bodo v bodočnosti smele več imenovati »hranilnice« niti ne bodo njihove knjižice smele nositi naziva »hranilna knjižica«. Naziv »hranilnica« in »hranilna knjižica« sta torej za bodoče privilegij občinskih hranilnic. S to določbo seveda kreditne zadruge ne morejo soglašati.

Jamstvo.

Občina, ki ustanovi hranilnico, mora prevzeti nase neomejeno in nepreklicno jamstvo z vsem svojim premoženjem, z vsemi svojimi dohodki in davčno močjo za vse pravnoveljavne obveznosti hranilnice. Taka pismena obveznost občine mora biti priložena vpisu hranilnice v trgovski register. (§ 6.)

Začetni kapital.

Občina, ki osnuje hranilnico, ji mora staviti na razpolago zadosten začetni

kapital. Seveda občina more pozneje zahtevati povračilo tega kapitala iz letnih dobičkov hranilnice, toda šele tedaj, ko je rezervni fond hranilnice narastel toliko, da je enak 15% vseh vlog hranilnice. (§ 7. in § 31.)

Sredstva za poslovanje.

Sredstva za poslovanje hranilnice sestojijo iz začetnega kapitala, ki ga da na razpolago občina, iz rezervnih fondov, ki se snujejo iz vsakoletnih čistih dobičkov, iz hranilnih vlog in iz vlog na tekoči račun in naposled iz kreditov na podlagi reeskonta in lombarda. — **Hranilne vloge na knjižice in po tekočem računu ne smejo presegati 10 kratnega zneska začetne glavnice in rezerv hranilnice.** (§ 8.)

Predvideno je torej pokritje tujih sredstev najmanj z 10% lastnih sredstev.

V hranilnice se more vlagati gotovina samoupravnih teles, javnih, cerkvenih, samostanskih in korporacijskih fondov, **gotovina iz pupilarnega denarja in iz sodnih depozitov pa le do 5.000 din.** Seveda more minister za trgovino v sporazumu z ministrom za finance za posamezne hranilnice to mejo (od 5.000 din dalje) povišati.

Pogoji, pod katerimi bodo hranilnice tak denar sprejemale, morajo biti isti kot pri Državni hipotekarni banki. (§ 9.)

Vloge na tekoči račun se smejo sprejemati le do višine kot bodo določila pravila hranilnice. Vlagatelj more s svojo vlogo na tekočem računu razpolagati tudi s čekom. V bilanci morajo biti vloge na tekoči račun izkazane ločeno od vlog na knjižice. (§ 10.)

Plasiranje vlog.

Hranilnice plasirajo denar iz vlog v **kredite na nepremičnine, v kredite na**

vrednostne papirje, v kredite na zastavo premičnin, zlasti dragocenosti, v kredite občinam (toda samo kratkoročno, tako da so vračljivi še v istem proračunskem letu), v kredite na podlagi eskonta menic, naposled v nakup državnih in samoupravnih vrednostnih papirjev, blagajniških zapisov in slično. (§ 18.)

V dolgoročne posle sme plasirati hranilnica največ 20% vlog, v denarne zavode sme začasno naložiti največ do 15% vlog, v kredite občinam največ do 10% vlog. V državnih blagajniških zapisih in na žiro računu pri Narodni banki, na čekovnem računu pri Poštni hranilnici ali pri Državni hipotekarni banki pa mora imeti stalno **najmanj 10% od vseh vlog.**

Zastavljavnice.

Mestnim hranilnicam nalaga uredba dolžnost, da ustanovijo zastavljavnice, čim rezervni fond doseže po pravilih določeno višino, ravnotako jim nalaga dolžnost, da ustanovijo javno dražbovalnico (akcijske dvorane). (§ 17.)

Upravni odbor.

Upravni odbor s poslovno dobo treh let postavlja občinska uprava, in sicer $\frac{1}{3}$ iz občinskih odbornikov, $\frac{1}{3}$ iz občanov, ki niso odborniki, ki se pa spoznajo v kreditnih poslih in $\frac{1}{3}$ iz **vlagateljev.** — Uredba natančno določa pogoje, potrebne za dolžnost v upravnem in nadzornem odboru. (§§ 20. in 21.)

Dolžnost članov uprave.

Upravni odbor mora voditi hranilnico po odredbah uredbe in pravil, zlasti mora paziti na likvidnost. Pri tem mora pokazati **skrbnost dobrega trgovca.** (§ 22.)

Vsak član upravnega odbora mora

tudi položiti **kavcijo v hranilni knjižici** same hranilnice z vlogo, katere višino predpišejo pravila. Vloga je za čas, dokler traja dolžnost v upravnem odboru vezana, da se ne more dvigniti. (§ 25.)

Neplačane dolžnosti.

Člani upravnega in nadzornega odbora ne dobivajo za izvrševanje svoje funkcije nikake nagrade, niti plače. Nagrado morejo dobiti samo za seje in povračilo potnih stroškov, če potujejo za hranilnico. — Ako pa član uprave redno dnevno rešuje hranilnične zadeve ali ako so te zadeve združene z veliko zamudo časa, potem mu gre nagrada tudi za to delo, toda nikakor ne v odstotku od bilančnega dobička. Izključene so torej **tantijeme.** (§ 28.)

Odgovornost.

Člani upravnega in nadzornega odbora so **solidarno odgovorni za škodo,** ki bi nastala iz tega, da so pri poslovanju niso držali pravil ali uredbe. Posebej je poudarjena zanje dolžnost, da **varujejo poslovno tajnost.** (§ 29.)

Rezervni fond.

Za pokritje morebitnih izgub iz poslovanja je vsaka hranilnica dolžna snovati rezervni fond, v katerega gre najmanj $\frac{3}{4}$ vsakoletnega dobička vse do tlej, da je rezervni fond enak 10% vseh vlog. Odslej se šele sme do 20% vsakoletnega dobička dajati v občekoristne in dobrodelne namene. — Ko doseže fond 15% vseh vlog, tedaj more občina zahtevati povračilo začetnega kapitala, ki ga je dala na razpolago, iz dobička bodočih let. (§ 31.)

Davčna prostost.

Hranilnice so za izkazani čisti dobiček oproščene državnih in samouprav-

nih davkov in doklad, kakor tudi vseh ostalih javnih dajatev. (§ 31.)

Revizijska zveza.

Hranilnice so dolžne, da se organizirajo v svojo zvezo ali neposredno ali pa preko banovinskih podzvez. Zveza hranilnic je ne le obvezna revizijska ustanova za včlanjene hranilnice, ampak je obenem zastopnica interesov samoupravnih hranilnic napram oblastem, zakonodaji in drugim denarnim zavodom in mora nuditi tudi pravno pomoč članicam v vsem poslovanju. (§ 34.)

Državno nadzorstvo.

Minister za trgovino vrši nad hranilnicami in nad njihovo zvezo stalno nadzorstvo; po svojem odposlancu (komisarju) more vsak čas izvršiti pregled hranilnice, zveze ali banovinske podzveze hranilnic. (§ 36.)

Minister za trgovino ima celo pravico, da razpusti upravni in nadzorni odbor hranilnice in postavi začasni upravni in nadzorni odbor, dokler občinski odbor ne izvoli novega upravnega in nadzornega odbora hranilnice. (§ 36.)

Minister ima celo to pravico, da postavi hranilnici komisarja, ako se pokaže potreba. Komisar nadzira celokupno poslovanje dotične hranilnice oziroma zveze hranilnic ali podzveze. Komisar ima pravico, da ustavi izvršitev ene-

ga ali drugega sklepa upravnega odbora in zadevo predloži ministru. Šele ako bi v tej stvari v teku 15 dni ne bilo rešitve ministra, se sme potem dotični sklep upravnega odbora izvršiti. (§ 37.)

Prehodne odredbe.

Obstoječe hranilnice imajo v enem letu računajoč od uveljavljenja te uredbe spraviti svoja pravila v sklad s to uredbo, sicer odredi minister za trgovino njih likvidacijo. (§ 42.)

Ravno tako morajo obstoječe hranilnice v teku enega leta predložiti ministru za trgovino načrt, kako bodo likvidirale one svoje posle, ki ne odgovarjajo predpisom nove uredbe. (§ 45.)

Okrajne hranilnice, ki obstojijo na temelju regulativa o hranilnicah iz leta 1844., **morajo v roku enega leta od uveljavljenja te uredbe likvidirati**, ako jih v tem času ne prevzame ona občina, v kateri imajo svoj sedež, ali kaka druga občina oziroma več občin.

Mi smo to uredbo, predno je bila uveljavljena, zasledovali in smo na pristojna mesta, zlasti na ministrstvo za kmetijstvo že pred več kot pol leta stavili svoje predloge. Zlasti smo se upirali temu, da bi se naziv »hranilnica« in »hranilna knjižica« smel v bodoče uporabljati le za samoupravne hranilnice; žal pa s svojimi predlogi, kot se vidi, nismo uspeli.

Prvo delavsko konsumno društvo v Ljubljani.

Za pouk in vzgled blagovnim zadrugam

Prvo delavsko konsumno društvo v Ljubljani, ki je bilo ustanovljeno že l. 1895. in ima torej že 45. leto poslovanja za seboj, je imelo v nedeljo 4. XII. svoj

občni zbor, ki je potekel tiho in skoro neopaženo, ki pa je vendar velik dogodek v našem združništvu.

Predvsem je to naša največja konsumna organizacija, je najstarejša kon-

sumna organizacija in je tudi najbolje vojena konsumna organizacija. Zato hočem v sledečem podati o bilančnem stanju in poslovanju te zadruga nekoliko podrobnejšo sliko. Na naših zadrugarjih pa je, da to preberejo in iz tega eno ali drugo skušajo uvesti pri svoji zadrugi. Saj so ravno naše blagovne zadruga tako potrebne izboljšanja, vsaj po večini.

Poslovalnice.

Predsednik upravnega odbora te zadruga je univerzitetni profesor dr. Gosar, predsednik nadzornega odbora je g. J. Gostinčar, poslovanje zadruga pa vodi že dolga leta z izredno marljivostjo, vstrajnostjo in požrtvovalnostjo g. ravnatelj Alojz Kocmur.

Zadruga ima sedaj 54 poslovalnic po raznih krajih Slovenije, prvenstveno seveda v mestih in industrijskih krajih, kjer je kupna moč prebivalstva večja. Te poslovalnice vodijo poslovodje, poleg tega pa pri vsaki poslovalnici obstoji poseben odbor zaupnikov, ki poslovalnico nadzira in stavi predloge in nasvete upravnemu odboru zadruga v Ljubljani. Poslovalnice nekako tekmujejo med seboj, katera bo tepše usnela, katera bo napravila med letom večji promet. Ta tekma gre seveda v korist zadrugi, tako da njen promet od leta do leta raste.

Članstvo.

Članstvo je v prošlem poslovnem letu 1957./58. narastlo za 215 in šteje sedaj zadruga 8.795 članov ali še pravilneje 8.795 družin. Seveda žal niso vse to »živi« člani, ampak je med njimi mnogo »mrtvih«, ki ne kupujejo v zadrugi. Po dividendnem seznamu bi bilo le ma-

lo več kot polovica živih članov. Zato je zadruga napravila poskus, kako pridobiti »mrtve« člane za to, da bi zopet kupovali v zadrugi. Zaupniški odbori so delali, vendar je bilo le preveč različnih izgovorov: »Da je predaleč, da imajo pred nosom trgovino, da je vseeno kje se kupuje, ker ni v zadrugi nič ceneje, da dobi dividendo tudi pri trgovcu, da so ga terjali pri zadrugi za plačilo in zaradi tega, da več ne pride itd.«. Vsi ti izgovori pa jasno govorijo o tem, da manjka zadruga zavesti, pač ne pomislijo ti mrtvi člani, da pri trgovcih ne bi bilo dividende in tudi ne bi bilo enakih cen, ako ne bi delale konsumne zadruga.

Promet.

Promet je znašal v letu 1957./58. din 19.558.000.— in je višji napram prejšnjemu za več kot din 2.000.000.—. V prometu najmočnejše so ravno poslovalnice v industrijskih krajih. Najmočnejše poslovalnice so bile od vseh 54 sledeče štiri: Ljubljana, Kongresni trg 984.000 din, Prevalje 950.000 din, Tržič 956.000 din, Škofja Loka 872.000 din.

Zanimivo je, kako je promet porazdeljen na posamezne življenjske potrebščine. Tako je bilo prodano: masti 2 in pol vagona, riža 6 vagonov, olja 5 in pol vagona, sladkorja 18 in pol vagona, cikorijske in žitne kave 5 vagonov, koruze v izdelkih 15 vagonov, koruze v zrnu 24 vagonov, pralne sode 4 in tričetrt vagona, moke 105 vagonov, petroleja 5 in pol vagona.

Dvig prometa za preko 2.000.000 din gre deloma na račun prodaje večjih množin posameznih predmetov, deloma pa tudi na račun višjih cen. Saj so se nekatere cene precej občutno dvignile.

Dobiček.

Bruto dobiček znaša 2.575.000 din, čisti dobiček le 44.000 din. Po kalkulaciji ravnateljstva odpade od bruto dobička približno $\frac{2}{3}$ na specerijo, $\frac{1}{3}$ pa na manufakturo in galanterijo. Napram brutto dobičku uspeh, ki ga kaže čisti dobiček ni velik. Poročilo pojasnjuje to s tem, da je režija razmeroma previsoka in to zaradi visokega števila poslovalnic. Moglo bi se sicer število poslovalnic skrajšati v mestih, kjer jih je več, n. pr. v Ljubljani, kjer jih je enajst ali v Trbovljah, kjer sta dve. Proti temu so pa zopet člani, ki pravijo, da hočejo imeti poslovalnico pri roki, ne pa da bi hodili vsi kupovat n. pr. v Ljubljani v eno poslovalnico, kakor je to pri železničarski zadrugi.

Dolžniki.

Dolžniki so v bilanci izkazani samo s 472.000 din. Toda to so dolžniki centrale, torej prenešeni od poslovalnic na centralo. Vsi dolžniki pri poslovalnicah pa so izkazani v saldu poslovalnic, ki znaša 4.200.000 din. Po poročilu ravnateljstva znašajo skoraj polovico tega salda dolžniki poslovalnic, t. j. 2.100.000 din. Če vzamemo to stanje dolžnikov v razmerju s prometom, znaša njihova višina stvarno le 10,8% od celoletnega prometa. Poročilo glede dolžnikov pravi, da je bila glavna točka truda v prošlem poslovnem letu obrnjena na to, kako znižati stanje dolžnikov. Zaželenega uspeha se sicer ni doseglo. Vendar pa je gotovo to, da bi zadolževanje mnogo bolj narastlo, če bi ne bilo te posebne akcije za znižanje stanja dolžnikov. Zato se bo akcija nadaljevala dotlej, da se stanje dolžnikov skrči. Vidi se, da je zadolževanje odvisno od blagostanja v dotičnem kraju, vendar pa tudi od kra-

jevnih razvad in pa od popustljivosti poslovodij. Seveda je treba opozoriti, da je med temi dolžniki $\frac{1}{3}$ mesečnih oziroma tedenskih nakupov, ki se vsak mesec plačajo in zopet obnovijo tako, da niso v pravem pomenu besede dolžniški zaostanki. Zaostankov je vsega skupaj le okoli 1.400.000 din. Poslovalnicam je bil izdan nalog, da dolžniki poslovalnice ne smejo presegati povprečnega enomesečnega izkupička. Toda držala se je tega navodila le malo-katera poslovalnica. Stvarno pomeni to, da hoče uprava zadruga zmanjšati stanje dolžnikov na največ $\frac{1}{12}$ letnega prometa, torej bi smeli za poslovno leto 1957./58. ob koncu leta znašati dolžniki le 1.615.000 din, ne pa 2.100.000 din.

Hranilni oddelek.

Zadruga sprejema po svojih pravilih od članov hranilne vloge in so konec leta 1957/58 znašale vloge 1.915.000 din. Ta kapital je bil velika opora zadrugi. Narastle so pa hranilne vloge nasproti prejšnjemu letu za 285.000 din. Poročilo z veseljem ugotavlja, da zadrugi ni nikdar manjkalo gotovine in je mogla tudi v primeru navalov brez omejitve izplačevati vse hranilne vloge. Bolj idealen hranilni oddelek si je težko misliti, kajti v najneugodnejšem primeru imajo člani vedno na razpolago blago, če že ne, gotovine.

Nepremičnine.

Nepremičnine so izkazane v bilanci z 880.000 din, so pa to združne hiše in sicer vsega 14 hiš v krajih, kjer ima zadruga svoje poslovalnice, med temi 5 hiše v Ljubljani. Nasproti bilanci je stvarna vrednost teh hiš po cenitvi ravnateljstva vsaj za 1.000.000 din višja kot pa je postavka v bilanci, torej 1.000.000

dinarjev tihe rezerve. — Premičnine so izkazane v bilanci sc 170.000 din in se je doslej na premičninah odpisala nekako polovica. To je največ oprema poslovalnic, pisalni in računski stroji, blagajne itd. Bilančna vrednost predstavlja torej nekako polovico nabavne vrednosti.

Lastno zadružno premoženje.

Lastno zadružno premoženje predstavlja tri postavke v bilanci, in sicer: deleži 180.000, deležna rezerva 904.000 in rezerve zadruga 1.142.000 din. Če prištejemo k temu še nadvrednost v nepremičninah 1.000.000 din, dobimo, da znaša lastno premoženje zadruga 3.226.000 din, torej okrog $3\frac{1}{4}$ milijona din. Gotovo je to po večini lastnih sredstev najmočnejša konsumna zadruga v Sloveniji. S tem je zasigurana tudi njena konkurenčnost, ker lastnega kapitala ni treba obrestovati, tuj kapital pa je treba obrestovati in postaja še včasih zelo neprijeten, posebno v časih krize. Zato pa je ta zadruga skozi denarno in gospodarsko krizo prešlih let tako lahko in mirno vozila, ne da bi občutila vse težke posledice krize, kakor so jih občutile mnoge druge zadruga.

Pregled poslovalnic.

Kljub temu, da ima zadruga veliko število poslovalnic in poslovodij, vlada vendar v poslovanju lep red. To se je zahvaliti rednemu pregledu poslovalnic. Zadruga ima dva stalna revizorja, tako da je vsaka poslovalnica letno pregledana namanj dvakrat, mnoge pa celo trikrat. S pregledom poslovalnice je redno združena tudi inventura blaga. Vsak nedostatek v poslovanju se na ta način nitro odkrije. Poleg tega pa še zaupniški odbori javljajo centrali, ako opazijo kake nepravilnosti.

Plače.

Plače in dneine izkazuje račun zgube in dobička v višini 1.561.000 din, zraven pokojninsko in bolniško zavarovanje 201.000 din, davki od plač 35.000 din. Nasproti prejšnjemu letu so plače porastle za 176.000 din, ker je zrastel tudi promet. Plače poslovodij so namreč urejene po procentih od prometa, tako da avtomatično naraščajo z naraščajočim prometom. Poročilo pravi, da je ureditev plač po procentualnem sistemu oziroma prometu zelo važen činitelj v poslovanju in bi bil promet zadruga brez tega mnogo slabši. Ker pa je dviganje plače poslovodje odvisno od višjega prometa, je tako odvisno od spretnosti, vztrajnosti in truda poslovodje, da si vsak s tem more zboljšati plačo.

Dividenda.

Društvo izplačuje odjemalcem 3 % dividendo, ki je predvidena že tudi v pravilih. Pojavila se je s strani nekaterih članov zahteva, naj bi se ta popust zvišal, češ da tudi nekateri trgovci dajejo celo več kot 3 % dividendo. Ker bo zadruga na občnem zboru v prihodnjem poletju itak spreminjala pravila, da jih spravi v sklad z novim zadružnim zakonom, se bo ob tej priliki tudi reševalo vprašanje, kako v bodoče urediti dividendo. Na vsak način je treba dvigniti zadružno zavest in zvestobo članov. Največji uspeh pri tem se bo pa dosegel, ako bodo zadružniki za zvestobo nagrajeni v obliki višje dividende. Seveda je pa v zvezi s tem tudi še vprašanje režij, ki bi jih bilo po poročilu ravnateljstva istočasno znižati.

Naša največja konsumna zadruga torej lepo dela in tudi lepo napreduje. Je na najboljši poti, da si polagoma vse za

promet potrebna sredstva preskrbi v lastnem združnem premoženju. Od tega cilja zadruga ni več daleč in videti je, da zadruga vztrajno gre za tem ciljem. Potem seveda bo tudi vprašanje dividende lažje rešiti, enako vprašanje zni-

žanja režij, ker bo obrestni režijski činitelj odpadel, zlasti pa vprašanje konkurenčnosti zadruge glede cen, ker bo zadruga gotovo mogla nuditi najugodnejše cene. Člani take zadruge morejo biti svoje zadruge le veseli in nanjo ponosni.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje:

Imamo družine, pri katerih je lastnica posestva žena, gospodarstvo pa vodi bolj mož, kdo bo torej moral biti član zadruge, da bi mogli dobavljati celi družini in bi pri tem ne prišli v nasprotje z zakonom? Doslej smo uporabljali prakso, da smo sprejeli v članstvo lastnika posestva brez ozira, ali je bil mož ali žena.

Odgovor:

Predpis zakona, da sme zadruga poslovati le s člani, je treba pri konsumnih zadruгах razlagati tako, da šteje družina za gospodarsko enoto in da je čisto vseeno, kdo je potem član zadruge, ali mož ali žena. Tudi ni treba, da bi bil ravno lastnik oziroma lastnica posestva član zadruge. To ni nikjer predpisano in bi bilo seveda tudi neizvedljivo.

Vprašanje:

Pri posestvih imamo posle, ki žive v skupnem gospodarstvu z gospodarjem-članom zadruge, vendar pa tu in tam kaj rabijo za sebe in si isto hočejo nabaviti v zadruhi. Ali jim po vsem tem nismo upravičeni dati kot nečlanom. V članstvo sprejemati take pa zopet nima smisla, ker nimajo nobene stalnosti. Ali bo-

mo morali v bodoče take nakupe odbijati?

Odgovor:

Kolikor porabijo posli za preživljanje v skupnem gospodinjstvu, ni nobene ovire, da ne bi gospodar, član zadruge ali pa gospodinja, ki je članica zadruge, nabavljala te potrebščine v zadruhi. Kršen bi pa že bil predpis zakona, da je treba poslovati le s člani, če bi posli izven njihovega preživljanja v skupnem gospodinjstvu kaj samostojno nakupovali za sebe.

Vprašanje:

V času sezone gozdnih del izstopi iz družinske skupnosti kak sin ter zase posebej nakupuje življenjske potrebščine. Po sezoni pa zopet pripada družinski skupnosti. Ali bi v takem primeru morali tega člana družine sprejeti samostojno med združne člane?

Odgovor:

Po našem mnenju zadruga takemu nečlanu, ki živi izven družinske skupnosti člana zadruge, ne more samostojno dobavljati potrebščin. To bi bilo že poslovanje z nečlani, ki se z družinsko skupnostjo ne da več opravičiti.

